

De eerste dag

Kent u de uitdrukking 'ergens ingerommeld worden'? Je zegt toe wel even te willen bijspringen om wat foldertjes te vouwen omdat iemand van de organisatie ziek is geworden. Op het moment dat je er toch bent, ben je niet te beroerd om ook even een paar telefoontjes te doen, en het is nog gezellig-werken ook trouwens, en vervolgens blij je opeens in de organisatie te zitten en ben je de komende weken geen avond meer thuis! Ergens in gerommeld worden. In de politiek worden deze woorden nog al eens gebruikt bij ondoorzichtige besluitvorming. Alsof je er niet zelf bij was. Zo gaat het soms, dat van het een het ander komt en je je zelf opeens aantreft in een besluit, opleiding, relatie of zelfs een bestaan waarvan je je afvraagt 'heb ik hier ooit echt zelf voor gekozen? Waar was ik toen het begon? Waar begon het eigenlijk?

Dit zou nu een overweging kunnen worden over de kunst van het NEE zeggen, maar die kant wil ik vandaag niet op. Ik wil het hebben over het begin. Over dat alles een begin heeft, al zien we dat in alle vaart, sleur of complexiteit misschien wel eens over het hoofd. En over wat dat waard is: weten van een begin. Het eerste boek van de bijbel, Genesis, gaat er bij uitstek over. Alles heeft een begin, vertelt het scheppingsverhaal. Zoals alle scheppingsverhalen dat doen. Anders zou het geen scheppingsverhaal zijn. Wij hoorden zojuist over een schepper-God die spreekt en hemel en aarde ordent. In verhalen van andere culturen begint alles met een ei dat openbreekt (oa Japan), of een monster dat uiteenvalt (Babylonisch), of zijn er twee verstrengelde bomen die zich splitsen waardoor er ruimte komt voor land en lucht (Maori's). Waar en hoe iets begint is belangrijk. Ouders vertellen hun kind 'op de dag dat jij geboren werd had ik net de hele huiskamer overhoop gehaald om eens flink schoon te maken' (dit is het verhaal dat mijn moeder mij vertelt). En toen begon er iets. Eigenlijk dezelfde structuur als het scheppingsverhaal: van chaos naar orde, focus. Verhalen die de tijd doen stilstaan en alles herschikken vanuit dat nieuwe begin. En van daaruit kan het leven zijn loop hebben. Daarom vieren mensen verjaardagen; markeren we de start van iets nieuws en belangwekkends. Vijftig jaar Dominicus, de eeuwherdenking van de eerste wereldoorlog, 200 jaar geleden de uitvinding van de saxofoon.

Zo lees ik ook het scheppingsverhaal in het eerste boek van de bijbel Genesis. Dat niet echt als eerste geschreven werd, maar pas veel later, toen het volk der Israëliëten gedeporteerd was naar Babylonië, en daar ging filosoferen over de betekenis van mens te zijn op aarde. En dan schrijft er iemand: *beresjiet*. In den beginne. Niet een begin met een jaartal erbij, maar 'in beginsel', ten principale. *Be* = in of bij. *Resjiet*, van *roosj*, is het hoofd, zoals hoofd van de school. De eerste. De knoop in het touw, die alle draadjes bij elkaar houdt. Vóór alle aanwijsbare begin, zo vertellen deze beginregels van de bijbel, is er scheppende kracht. God. Wat dat allemaal precies betekent, chaos, God's geest over de wateren, scheppen? Kloppen die woorden? Wie was erbij? Maar het is een begin, het begin waar mensen naar zoeken om hun verhaal te kunnen vertellen. Om te weten dat ze niet ergens ingerommeld zijn.

Een joods talmoedisch verhaal begint met de vraag: 'Waarom begint de Schrift, Gods woord, met zoiets onbelangrijks als 'In het begin', *beresjiet*? Waarom beginnen de boeken van Mozes niet met zoiets belangrijks als het Verbond, of de Tien Woorden? Waarom niet de tempel of de Mesjach, de Rechtvaardige op wie gewacht wordt? Op deze vraag komt als antwoord: Natuurlijk is de Torah belangrijk, en het verbond ook. Natuurlijk, de tempel, moge hij herbouwd worden; of de Mesjach, moge hij spoedig komen. Maar het allerbelangrijkste voor een mens is het, te beginnen. Daarom begint de Schrift met het begin.'

De eerste dag van het scheppingsverhaal diept uit wat nieuw begin behelst. We horen meteen van hemel en aarde, al gaat het verhaal verder vooral over de aarde. Die aarde was een donkere woeste oervloed, waar, zo staat er, Gods geest over zweefde. En dan spreekt God en wordt het licht. Wonderlijke woorden. God spreekt. Dat schrijf je alleen zo, lijkt mij, als je daar weet van hebt. Als je je wel eens geroepen hebt gevoeld, gestuurd in je leven. Als je de verhalen over Abraham, Mozes, Elia, Maria, Paulus herkent. Mensen die zich aangesproken voelden en verstonden wat ze te doen hadden in dit leven. God spreekt, zegt de schrijver van Genesis. Het wordt de rode draad van alle bijbelboeken. Een stem die oproept en wakker schudt. Want wat doet die godstem in Genesis? Al sprekend gebeurt wat gezegd wordt. Er moet licht komen. En werkelijk, het werd licht. Een spreker die doet wat hij zegt. Een naam, die later in de bijbel, in het verhaal van Mozes, omschreven wordt als Ik Zal Er Zijn. Ik Ben Er. En nog weer eeuwen later hertaalt de evangelist Johannes dit scheppingsverhaal als begin van zijn evangelie tot 'In den beginne was het Woord'. We zullen het met Kerstmis horen. Het woord als begin, een woord dat aanspreekt en betekenis geeft. Het woord dat licht brengt.

Alles zou oersoep zijn gebleven zonder licht. Vermoedelijk kent u ook wel van die nachten dat je wakker ligt en alles zwaar en onoplosbaar lijkt. De demonen van de duisternis hebben je in hun greep en je kunt er niet uit loskomen, niet relativiseren. Tot het moment dat het ochtendlicht tot je doordringt. Dan kantelen de beelden. Wat je belaagde krimpt. En je constateert dat het allemaal toch anders is dan je 's nachts had gedacht. Lichter door het licht. Je staat op met de moed om aan te zien wat er is en de energie om er je weg in te gaan vinden. Dat is een nieuw begin. Het licht brengt nieuw begin. 'En God zag dat het goed was'. Dat verhaal over een begin ooit, eens, in een ver verleden blijkt nog steeds te gebeuren. Het blijkt een doorgaand verhaal. Het begin is niet alleen iets uit het verleden, het is ook hier en nu. Het is juist hier en nu dat er steeds iets nieuws kan beginnen.

Dat leerde ik tijdens een meditatie-meerdaagse. Tijdens een pijnlijke zit op mijn meditatiekussentje, toen ik niets anders meer kon doen – door de slaap in mijn been – dan inschatten hoe lang het zou duren voor ik de bevrijdende gebeier van de kerkklok zou horen, want dan kon ik opstaan... toen opeens schoot me te binnen dat bij iedere meditatie iedereen steeds weer uitgenodigd wordt om te zitten met de open en nieuwsgierige houding van een beginner. En dat je bij iedere ademhaling de kans hebt om die houding weer aan te nemen. Dus, niet vast blijven haken aan de klok of de slaap in je been of de gedachten die je hoofd bestormen. Nee, adem uit en laat al die afleidingen los. Adem in en begin overnieuw, met een open mind. Spanning vloeide weg. Bepaald geen groots scheppingsverhaalbegin, en toch, licht, lichter werd alles.

We hebben nieuw begin dus zelf in de hand, zou je kunnen concluderen. Je nergens in laten rommelen, maar alert zijn op wat er gebeurt en steeds weer schoon schip maken. En tegelijk weten we dat het zo niet werkt. Je hebt niet zomaar werk, of een levensgezel, of een betere gezondheid. Hoezo het begin is hier en nu? Dat is te makkelijk gezegd. Maar dan klinken die woorden weer over 'in den beginne'. Over een scheppend woord dat met je mee gaat door duisternis en pijn, en daarin licht doet opgaan. Dit woord voedt de hoop dat het werkelijk kan: opstaan en een nieuw begin maken. Opstaan en weer ademen, ook al dacht je net nog dat je stikte. Wat zou er gebeuren als een straal van dat licht van die eerste dag op verstokte ruzies valt of ingesleten onmacht? Als we gewekt worden door het licht en een nieuw begin maken door ons levensverhaal te her-ijken op dat licht? Het geloof dat dat mogelijk is, die hoop houden we hier hoog en we voeden die hoop door hier samen te blijven komen. Minstens vier weken tot het kerst wordt, en eigenlijk het hele jaar door. 'En God zag dat het goed was. Eerste dag.'

Mirjam Wolthuis

Gelezen: Gen 1, 1-5